

ADATOK EGY KOLLÉGIUMI KÖZÖSSÉG ERKÖLCSI SZINTJÉNEK PSZICHOLÓGIAI VIZSGÁLATÁHOZ. I.

KOCZKÁS IMRE

A középiskolai kollégiumi tevékenység fő feladatait mind a hivatalos útmutatók, mind a szakirodalom abban jelölik meg, hogy a kollégium a maga sajátos eszközeivel, lehetőségeinek számbavételével, ezek cél és tervszerű mozgósításával segítse, támogassa és egészítse ki az iskolában folyó nevelő-oktató munkát. E két intézménynek együttesen kell elérnie, illetve együttesen kell hozzájárulnia a falaik közül kikerülő fiatalok testi, értelmi, esztétikai, erkölcsi fejlődéséhez, mindezek szintéziseként a dialektikus materialista világnézetük kialakulásához. A nevelési folyamat egységében különösen hangsúlyozott szerep jut az erkölcsi nevelésnek. A személyiség erkölcsi habitusától függ, hogy a személyiség általában és adott szituációban milyen cél szolgáltatásban, milyen irányultságban és milyen eredménnyel hasznosítja a nevelés és az oktatás folyamatában elsajátítottakat. Természetes, hogy az erkölcsi nevelés jelentőségének kiemelése nem mond ellent annak az alapvető igazságnak, hogy a nevelés egyes feladatai egymással szoros kapcsolatban, egymást átszöve és kiegészítve vezethetnek el a kívánt célhoz: a szocialista személyiség kialakulásához.

Dolgozatunkban illetve a dolgozatot megelőző vizsgálatokban az a cél vezetett, hogy a kollégiumban folyó nevelés eredményeiről és a tanulói személyiség fejlődéséről megbízható képet nyerjünk. Társadalmi érdek a nevelés hatékonyságának fokozása. Ennek az érdeknek csak úgy tudunk eleget tenni, ha meghatározott időnként számbavesszük a munka eredményességét, módszereink, eszközeink hatékonyságát. Meggyőződésünk, hogy a nevelői munka tervszerűbbé és eredményesebbé tételének egyik feltétele: a nevelési eredményvizsgálatok rendszeressé tétele, amikor is a tanulók egész személyisége és a tanulói közösség teljes keresztmetszete vizsgálódásunk tárgya.

Dolgozatunkban abból indultunk ki, hogy a kollégiumokban — így a vizsgált kollégiumban is — évente egyszer-kétszer készítenek valamilyen mérleget a nevelőmunka eredményeiről. A gyakorlat általában az, hogy a nevelők az igazgató irányításával összegezik egy-egy időszak megfigyelési tapasztalatait. Az összegezési munka kollégiumonként más és más szintű. Van ahol előre megadott megfigyelési szempontokra, írásos feljegyzésekre, egy-két terület különféle nevelési eredményeire támaszkodik és van olyan, ahol csak a nevelői rutinra.

A jelen esetben többek között arra is kerestük a feleletet, hogy az így megalkotott empirikus karakterisztika milyen egybeesést mutat a tervszerű vizsgálatok alapján tett megállapításokkal. Célunk volt továbbá az is, hogy feleletet kapjunk arra, hogy milyen eljárások, milyen vizsgálatok elengedhetetlenek a valóságot legjobban megközelítő eredmény eléréséhez.

A vizsgált és az adatokat szolgáltató intézmény egy szegedi szakközépiskola kollégiuma. Mind a kollégium, mind az iskola az illetékes szaktárca irányítása alá tartozik. Mindkét intézmény koedukált jellegű. Az iskolának 280, a kollégiumnak 90

tanulója van. Az iskola beiskolázási területe elvileg országos, de a tanulók zöme Szeged városból és Csongrád megyéből jön.

A vizsgált kollégiumba csak a kapcsolatos iskola növendékei nyerhetnek felvételt. A felvehető tanulók száma és a jelentkezők száma évek óta egybeesik, s ezért a kollégiumnak szelekcióra alig van lehetősége.

1. A probléma vizsgálatának elméleti és metodikai kiindulópontja

A társadalmi mozgás, fejlődés és a tanulók világnézete, erkölcsi tudata és magatartása között törvényszerű összefüggés van. E vonatkozásban elsődlegesen determináló a társadalmi fejlődés, másodlagosan determináló az ideológiai szint. Ebből következően az előbbi fejlődésének tendencijellege kifejezésre jut az utóbbi változásában is. Ennek az alapvető összefüggésnek birtokában tárhatjuk fel a személyiség meghatározó jegyeit és fejlődésének tendenciáit. De ez csak a probléma egyik oldala. Önmagában általános és lényeges voltánál fogva nem képes a tudati fejlődés egyéni folyamatának mindenoldalú magyarázatára.

Az általános mellett ismerni kell a konkrétat, a sajátosat is, mely egyes külső feltételekből és sajátos egyénre jellemző belső törvényszerűségekből tevődik össze. Az egyes, sajátos feltételeket a tanulók közvetlen családi, település szerinti környezete, az őket ért szervezett és céltudatos nevelés minősége és eredményessége adják. Belső feltételek: fejlődésük pszichológiai törvényszerűségei.

Az ember, mint társadalmi lény, életfeltételeinek többségét maga teremti meg. A marxizmus arra tanít, hogy az ember életfeltételei nem mások, mint élettevékenységük külső, vele dologilag szemben álló objektumai, s egyben az „emberi lényegi erők”, azaz készségei, képességei, tapasztalatai, röviden: az élettevékenységének szubjektív (belső) feltételei. A tevékeny ember tehát nemcsak a külső világot formálja, humanizálja, hanem e folyamatban (tevékenységben) önmagát is megváltoztatja. (MARX—ENGELS MŰVEI, 1960.) Ezért ha az emberi erkölcsi tudat és magatartás vizsgálatánál tévútra nem akarunk jutni, akkor a világot és önmagát alakító emberből kell kiindulni. E koncepciót a pszichológiában eddig legmegalapozottabban és legkövetkezetesebben (RUBINSTEIN, Sz. L., 1955.) vitte keresztül. Szerinte: „nem lehet felépíteni sem az ember pszichikai sajátosságairól szóló tanítást a személyiségtől elszakítva, sem a pszichikai tevékenységről, a pszichikus folyamatok lefolyásának törvényszerűségeiről szóló tanítást, figyelembe nem véve ezek összefüggését a személyiség pszichikus sajátosságaitól”.

RUBINSTEIN felfogásában a személyiség tulajdonságai, jegyei olyan képességek, amelyek alapján az ember meghatározott ingerekre, hatásokra az eddigiek folyamán már általánosított tevékenységgel válaszol. Ezek a képességek nem velünk születettek — hanem az egyén veleszületett adottságaira épülően — a környezet ingerei hatására megismétlődő pszichikus folyamatok során alakulnak ki és szilárdulnak meg, mint eredmények. A személyiség élettapasztalatainak során integrálódnak, s a további külső hatásokra a kialakult egység szabályozó hatásának megfelelően reagálnak. A külső hatások tehát a belsően átszűrődve válnak tevékenységgé és tulajdonsággá.

MARX ÉS ENGELS munkáikban többoldalúan bizonyítják, hogy az ember egyszerre természeti és társadalmi lény. Az utóbbi nem létezhet anatómiai léte, minde nélkülött idegrendszere nélkül. A társadalmivá váló ember — társadalmi és egyedi fejlődése során is — elsajátította, belső erőivé tette és teszi a környezetében ható természeti és társadalmi törvényeket. Az interiorizált törvények birtokában válik

csak képessé a tevékenységre, arra, hogy környezetét állandóan alakítsa, megváltoztassa, fejlessze, egyszerűen, hogy alkosson. Ez a folyamat nem más, mint az élete során szubjektivizált erők környezetében történő objektivizálása. A biológiai létezés az alap, de az emberi erők lényegét nem ez adja, hanem az emberi társadalom, az ott megtanult, elsajátított erők (készségek, szokások, erkölcsi normák és szabályok, világnézet). Ez jelenti az emberi lényegét. Ilyen értelemben mondja Marx — bírálva FEUERBACH örök változatlan emberét — az ún. 6. FEUERBACH TÉZISÉBEN: „... az emberi lényeg nem valami egyes egyénben lakozó elvontság. Az emberi lényeg a maga valóságában a társadalmi viszonyok összessége.” (MARX—ENGELS MŰVEI. 1960.)

Az ember azonban a társadalmi viszonyoknak nem egyszerű hordozója, mert belső világa a külső világ transzformációja, viszont a belső világ lényegét a társadalmi viszonyokban találhatjuk meg. A marxizmustól idegen a társadalom elvonatkoztatása és rögzítése a személyiséggel szemben, mert a személyiség nem elvonatkoztatott társadalmiasság.

„Mindenekelőtt kerülni kell, hogy a társadalmat, megint mint elvonatkoztatást rögzítsük az egyénnel szemben. Az egyén maga a társadalmi lény. Életnyilvánítása — ha nem is jelenik meg egy közösségi, másokkal együttesen végbevitt életnyilvánítás közvetlen formájában — azért maga a társadalmi élet nyilvánítása és igazolása.” (MARX, K., 1962.)

Az ember tőle függetlenül születik bele egy társadalmi környezetbe. A társadalmi viszonyok tehát adottak. A társadalmi tudat viszont a már eleve adott viszonyok tükröződése. Az egyéni tudatban az egyéni és a társadalmi lét és a társadalmi és egyéni tudat tükröződik. Az adott társadalom sokrétű és bonyolult viszonyai nem függetlenek az emberektől, mert ezeket a viszonyokat az emberek munkája, tevékenysége hozza létre. A bonyolult viszonyrendszert az ember onto- és filogenézise során belső erőivé teszi. Az így létrejövő belső erők integrálódnak, bizonyos elsőbbséget nyernek a külső hatásokkal szemben. Vagyis az újabb külső hatások mintegy prizmán megtörnek, átalakulnak, de úgy, hogy magát a „prizmát” is tovább finomítják. Az integrálódás egyedi, egysége a személyiség lényege.

Ez a lényeg soha nem marad passzív, mert a napi tevékenységben újra és újra objektivizálódik azért, hogy magasabb szinten szubjektivizálódhasson ismét. Tehát a születéstől a halálig egy szüntelenül ható és mindig aktív kölcsönhatás alakul ki. Ebben a szüntelen kölcsönhatásban változik és fejlődik a személyiség. A külső hatásokra azonban nem minden sajátosság reagál és változik egyenlő mértékben. Lassabban változók egyre inkább megszilárdulnak és ezek válnak a személyiség determinánsaivá. Ezen tulajdonságok együttese adja a személyiség gerincét.

Azt mondtuk, hogy a személyiség a társadalmi viszonyok összessége. Ezek a viszonyok emberek közötti kapcsolatok, melyek nélkül és amelyeken kívül nem is létezhet az ember.

Az ember személyiséggé csak, mint a konkrét közösség tagja válhat, oly módon, hogy belső erőivé teszi annak általános vonásait és ugyanennek a folyamatnak a másik oldalán kibontakoztatja egyéniségét, ami viszont a közösség sokrétű gazdagságának az alapja. Az egyén sokoldalúságát, gazdagságát a személyiség jegyek tartalmi oldala biztosítja, amelyeknek bizonyos elemei az egyén individuális társadalmi létével vannak igen szoros kapcsolatban.

Sz. az az eszményi személyiség — a megvalósításhoz a pszichológia segíti a nevelés egységes és megbonthatatlan folyamatát — amely formailag és tartalmilag társadalmunkhoz és az adott életkorhoz adekvátnan körülhatárolt. Vizsgálódásunk szempontjából azonban feltétlenül számításba kell venni, hogy a tanulói személyiség átszűrő, mérlegelő, egyre jobban integrálódó, önmagát megismerő, helyes önértékelést adó jellege a serdülőkortól kezdve egyre szembetűnőbb, és mint lényeges személyiségalkotó tényező döntő súllyal lép be. Ez a tény az eszményi személyiség szerepét nagyban növeli.

K. az eszményi közösség formai és tartalmi meghatározottságáról azt mondhatjuk el mint a személyiségről, azzal a lényeges megjegyzéssel, hogy nevelő közösségről lévén szó, ebben a tényezőben vesszük számításba a felnőtt, szakképzett nevelőt is.

Sz'. K'. Sz''. K'', az autó és hetero képek önmagukban tévútra vihetik a vizsgálatot is, főleg a serdülő személyiséget és közösségét. Viszont az életkori sajátosság miatt jelentőségük igen nagy, mint erre az Sz.-nél már utaltunk. Az aktuális képpel összevetve lényeges adatokkal segítheti a megismerést.

Sz^a. feltárása a legfontosabb (nevelői célzattal), mely elképzelhetetlen a K^a. részletes és alapos ismerete nélkül.

Kiindulásul vegyük mint alaphelyzetet, hogy az eszményi közösség (K.) hat az eszményi személyiségre (Sz.) és természetes, hogy az utóbbi visszahat az előbbire.

K —————→ Sz
Sz ←———— K

Felületes szemlélet esetén a viszony, illetve a hatás igen egyszerű, problémamentes. Viszont ez az eszményi viszony még határesetben sem fordulhat elő, mert minden hatás a K. és Sz. részéről az auto képekből (K'. Sz'.) indul ki. Vagyis a közösség autoképében hat vagy igyekszik hatni az általa körvonalazott személyiségre, tehát a személyiség hetero képére (Sz'). A személyiség pedig saját auto képében reagál vissza az általa véleményezett közösségre.

K mint K' —————→ Sz''-re
Sz mint Sz' —————→ K''-re

Modellünknel alapvetően számításba kell venni, hogy a Sz' K' és Sz'' K'' valószínű, hogy nem objektív (az objektivitás mértékét a Sz^a és K^a mutatja meg). Az is könnyen belátható, hogy a Sz'' K'' a másoknak a függvénye.

Sz'' K-nak, ill. K'-nek a függvénye

K'' Sz-nek, ill. Sz'-nek a függvénye.

Az auto és hetero képek pedig függvényei az aktuális képnek (bizonyos mértékben az eszményi képnek is). Ebben az esetben az Sz és Sz'' valamint a K és K'' között a kapcsolat minimális, tehát a hatásrendszer sem lehet eredményes. Ebben az esetben adva van a talaj az autokrata vezetés — rejtett vagy nyílt — gyakorlatának alátámasztására.

Miután feltétlenül számításba kell venni az aktuális képet, modellünk tovább bonyolódik.

* A szerzők a fenti munkájukban „Ami a kommunikációt könnyíti és ami nehezíti” alcím alatt állítják fel a hivatkozott képletüket azzal a céllal, hogy érthetővé tegyék milyen szerepe van a kommunikációban a másokról és önmagunkról alkotott képnek. Képletükben csak két kommunikációs partnert (A B) vettek fel. (HIEBSCH, H.—VORWEG, M. 1967).

A személyiség autoképe (Sz') és a személyiség aktuális képének (Sz^a), a személyiség aktuális és a közösség aktuális képe közötti viszonyoknak (Sz^a K^a) és az aktuális személyiségről az aktuális közösségben élő képnek és a közösség hetero képének (K') is függvénye. Természetesen ugyanez vonatkozik a közösség auto képére is.

$$\begin{aligned} Sz' &= f(Sz^a, Sz^a \longleftrightarrow K^a, Sz^a \longleftrightarrow K^a, K'') \\ K' &= f(K^a, Sz^a \longleftrightarrow K^a, Sz^a \longleftrightarrow K^a, Sz'') \end{aligned}$$

A hetero képek függvényei az eszménynek, akikben élnek, a tényleges hatásviszonyoknak és a másoknak, az illető autoképének.

$$\begin{aligned} Sz'' &= f(K, K^a; K, Sz^a \longleftrightarrow K^a, Sz, Sz^a, Sz') \\ K'' &= f(Sz, Sz^a Sz, Sz^a \longleftrightarrow K^a, K, K^a, K') \end{aligned}$$

A következtetés könnyen levonható: a hatás sikere attól függ, hogy mekkora a távolság a Sz , Sz^a , Sz' , Sz'' , K , K^a , K' , K'' között. Ebből viszont az következik, hogy ezeknek a viszonyoknak a megismerésére való törekvésében ezzel a bonyolult sokoldalúsággal kell számolni.

Az auto és hetero képek közelebbhozása az aktuális képhez nem egyszerű feladat. Ehhez elengedhetetlenül szükséges az önismeret — a vizsgált életkorban ez egyébként igényként jelentkezik — és mások ismerete. El kell ismerni és főleg el kell fogadtatni, hogy általában mindig van eltérés az aktuális és az auto kép között és másoknak a személyiségről alkotott (hetero) képe között. Csak ilyen előzmények után várható el, hogy az aktuális kép a nevelés folyamatában egyre inkább konvergál az eszményi képhez.

A megfogalmazott elvi kiinduló pontokat témánk kifejtése során szem előtt kívánjuk tartani. Tesszük ezt azért, hogy a megjelölt feladatokat sikerrel tudjuk megoldani és megmeneküljünk az elkalandozás csábító lehetőségeitől. Elkalandozási lehetőséget nyújt a személyiség problematikája a maga komplex és bonyolult voltában. Az erkölcs egésze szintén, mint a társadalmi tudat olyan területe, mely az összes tudatforma legmagasabb szintéziseként fogható fel. Ezek a tények részben nehezítik, részben könnyítik a téma kifejtését. Nehezítik annyiban, hogy a témára való koncentráció közben állandó kitekintéssel kell lenni az általános törvényszerűségekre (személyiség komplexitása, a moralitás személyiség meghatározó és irányító volta), könnyítik viszont annyiban, hogy témánk logikai tengelyét képezve megóvnak a tág és szűk értelmezéstől és az ebből fakadó praktícizmustól. (Vizsgálódásunk és annak elemzése során és a feladatokat meghatározó részben sem tűztünk magunk elé olyan célokat, hogy a társadalmi tudatformák egész személyiségre gyakorolt összes sajátosságát feltárjuk.)

Ezen elvek és megfontolások alapján témánkat a következő területek vizsgálata alapján kíséreljük meg kifejtetni:

1. A kollégiumi közösség világnézeti arculatát befolyásoló tényezők elemzése.
2. A kollégiumi közösség erkölcsi arculata.
3. Az erkölcsi tudatszint összetevőinek felmérése és elemzése.
4. A kollégium társaskapcsolatának rendszere.
5. Az ön és emberismeret milyensége a vizsgált közösségben.
6. A közvélemény tartalma és ereje.
7. Következtetések a motívumokra és általánosítások.

3. A vizsgálat menete

A vizsgálat folyamatába bekapcsolódtak a kollégiumban dolgozó pedagógusok is. Kikértük véleményüket a kérdések összeállításában és a felvétel előkészítésében is aktívan tevékenykedtek. A felvételeket ők készítették el, mert az adott közösségekkel ők állnak a legszorosabb kapcsolatban. Az értékelés során véleményüket minden esetben figyelembe vettük.

Az I. sz. felvételi lapot semmiféle előkészítés nem előzte meg, mert célunk az volt, hogy a pillanatnyi helyzetet rögzítsük, illetve a fejlettség adott állapotára kapjunk feleletet. Ezen a kérdőíven a következő kérdésekre kértünk írásbeli választ:

1. Kiket tartasz a közösség három legjobb tagjának és miért? (1.—2.—3. sorszám egyben rangsorolás is.)
2. Kiket tartasz a közösség három legkevésbé jó tagjának és miért? (1.—2.—3. sorszám egyben rangsorolás is.)

Az ilyen tartalmú kérdőív kitöltését azért tartottuk indokoltnak, mert a miéltre adott válasz (indoklási rész) alapján többszempontú vizsgálatot végezhetünk el egy felvétellel:

- a) az erkölcsi fogalmi és normaismeret,
- b) az erkölcsi ítélőképesség,
- c) morális gondolkodás,
- d) a szociogrammal egybevetve támpontot kapunk az ott feltárt kapcsolatok értékére és tartalmára.

A II. sz. felvételi lapon szintén erkölcsi értéktétel alapján megalkotott rangsorolás volt a célunk azzal az alapvető különbséggel, hogy a rangsorolás kritériumainak tartalmi jegyeit pontosan körülhatároltuk, majd tudatosítottuk.

Vizsgálatunk célja az volt, hogy a tudatosított fogalom és normaismeret alapján lemérjük, hogy milyen mértékben befolyásolja a 14—18 éves középiskolás tanulók erkölcsi ítéletalkotását a tudatosított erkölcsi ismeret. Vajon a spontán ítéletalkotás esetében kimutathatóan domináns szerepet játszik-e a szimpátia és egyéb érzelmi jellegű beállítódás. További célunk az volt, hogy a kollégium társasszerkezete és a tudatosított ismeretek alapján megalkotott rangsorolás összehasonlításával tartalmi következtetéseket vonjunk le a közösség fejlettségi szintjének megítéléséhez, különös tekintettel arra, hogy a személyiség fejlődésének milyen feltételei biztosítottak és mely területen kell a hatékonyságot fokozni.

A vizsgálat előkészítése. Az I. sz. felvétel csak technikai előkészítést igényelt.

A II. sz. felvétel azonban már átgondolt, többszörösen megvitatott előkészítéssel történt. Maga a felvételi lap nem tartalmazott egyebet mint a közösség névsorát. A tanulóknak az volt a feladata, hogy a megadott szempontok szerint három kategóriába rangsorolja a közösség tagjait,

közösségi példakép	5 pont
jó közösségi tag	3 pont
közösségi tag	1 pont

A tanulóknak csak az erkölcsi ítéletét mutató számot kellett társai neve után beírni. Abban az esetben, ha a megadott szempontok szerint nem tudott valakit a fenti kategóriákba sorolni — mert nem ismerte annyira az illető tanulót, hogy ezt felelősséggel megtegye — vízszintes vonással kellett ezt a tényt jelezni.

Az előkészítés két szinten történt:

- a) nevelőtestületi és
- b) secunder (tantermi) közösségi szinten.

Nevelőtestületi szinten tantermenként megállapítottuk az illető közösség fejlettségét és ehhez igazodva a három kategória követelményeit.

A *tantermi közösség* tagjaival a közösen megállapított neveltségi szinthez igazodó követelményeket a tanteremvezető tanár igen részletesen ismertette. A követelményeket igen részletesen elmagyarázta és gyakorlati példákkal tette érthetőbbé. Ez az előkészítés tantermenként 3—4 foglalkozást igényelt. Amikor a tanulók tisztán látták a követelmények tartalmát, lényegét, vázlatosan írásban rögzítették.

Az I. és II. sz. felvétel esetében — a tanulói előkészítés előtt — próbafelvételt készítettünk egy másik technikum 30-as létszámú tantermi közösségében.

A próbafelvétel válaszaiból az derült ki, hogy a tanulók értik a kérdések lényegét. Az I. sz. felvétel indoklási részére is lelkiismeretesen válaszolt a többség. A válaszadók nem nagy, de nem elhanyagolható része a választ elnagyolta. Ezért a vizsgált kollégiumban az I. sz. felvételi lap kiadása előtt felhívtuk a figyelmet néhány mondatban arra, hogy milyen felelősségteljes dolog valakiről véleményt alkotni. Hangsúlyoztuk, hogy a véleményalkotás legdöntőbb része az indoklás, a miéltre adott felelet. A tartalomra semmilyen megjegyzést nem tettünk, kikötést, magyarázatot nem adtunk. Hangsúlyoztuk, hogy mindenkinek egyéni véleményére vagyunk kíváncsiak.

A próbafelvételek igazolták azon előzetes feltevésünket is, hogy az írásbeli kifejezés bizonyos korlátai miatt számolni kell azzal, hogy a vizsgált terület, pontosabban a leírt, megnevezett erkölcsi fogalom tartalmi ismerete ellenére sem tudják az illető fogalmat pontosan definiálni, illetve nem biztos, hogy az ismert fogalmakkal megfelelően tudnak gazdálkodni. A feltevés igazolódása szükségessé tette, hogy a kérdőív kiegészítéseként alkalmaznunk kell a klinikai módszert, mert a vizsgálatvezető kiegészítő kérdései áthidalják a nyelvi kifejezés nehézségeit és így a tényleges ismeretrendszeréről kapunk képet.

A két felvétel között 4 hét idő telt el. Mindkét esetben a felvételi lapok kiosztása után biztosítottuk a zavartalanság feltételeit. A válaszadásra mindkét esetben 45—45 percet biztosítottunk. A feleletet adók nevét nem kértük feltüntetni. A válaszokat tantermenkénti csoportosításban gyűjtöttük össze.

A vizsgálat értékelési módjáról, az eredményekről és a következtető elemzésekről a következő dolgozatunkban adunk számot.

IRODALOM

- [1] GERÉB, GY., 1970. Az iskola pszichés klímájáról. Tankönyvkiadó. Bpest.
- [2] HIEBSCH, H.—VORWER, M., 1967. Bevezetés a marxista szociálpszichológiába. Kossuth Kiadó. Bpest. 294.
- [3] MARX, K., 1962. Gazdaságfilozófiai Kéziratok 1844-ből. Kossuth Kiadó, Bpest. 70—71.
- [4] MARX—ENGELS MŰVEI, 3. Kötet. 1960. Bpest. 3—7.
- [5] RUBINSTEIN, SZ. L., 1955/1. Voszprosri pszichologicseszkoy teori. Voszprosri pszichológii.
- [6] SZVÉTEK, S., 1966. A kollégiumi nevelés néhány kérdése. Tankönyvkiadó. Bpest. 38—70.

ДАННЫЕ К ПСИХОЛОГИЧЕСКИМ ИССЛЕДОВАНИЯМ МОРАЛЬНОГО УРОВНЯ КОЛЛЕКТИВА ОБЩЕЖИТИЯ I.

И. Коцкаш

Целью работы и предшествующих её исследований явилось охарактеризовать результаты воспитательной работы в общежитии, точнее мотивы морального поведения учащихся.

Исследование считает нужным выделить систему влияний, которая может воздействовать на личность учащегося в общежитии. В интересах этого он даёт одну модель.

Данная работа знакомит только с ходом исследования основой которого наряду с подготовкой социогаммы коллектива является два анкетных листа.

DATEN ZUR PSYCHOLOGISCHEN UNTERSUCHUNG DES MORALISCHEN NIVEAUS EINER KOLLEGIUMS-GEMEINSCHAFT. I.

Imre Koczás

Ziel der Arbeit bzw. der ihr vorausgegangenen Untersuchungen war, ein Bild über die Ergebnisse der Erziehungsarbeit im Kollegium, und im näheren über die Motive des moralischen Verhaltens der Schüler zu geben.

Die Untersuchung macht sich den Nachweis jenes Wirkungssystems zur Aufgabe, dem sich die Schülerpersönlichkeit im Kollegium gegenübergestellt sieht. Zu diesem Zweck wird ein Modell aufgestellt.

Die vorliegende Studie schildert den Gang der Untersuchung, deren Grundlage — neben der Anfertigung des Soziogramms des Kollektivs — zwei Aufnahmeformulare bilden.